

سخن سردیبر

زیست محیط و زمین شناسی

زیست محیط، آلودگی ها و خطرات ناشی از آن آنقدر اهمیت پیدا کرده که روزی نیست، خبری از آن از رسانه های شنیده یا دیده نشود و این منحصر به کشور یا منطقه یا ملیت خاصی نیست بلکه در سطح جهانی مطرح است و برحسب اتفاق کشورهای پیشرفته به حکم « هر که بامش بیش برفش بیشتر» بیشتر گرفتار این معضل قرن بیست و یکم هستند. برای نمونه کشوری مانند آمریکا که به دلیل گسترش شگرف صنایع و مصرف بیشترین حامل های انرژی به ویژه سوخت های فسیلی بالاترین آلودگی گازهای گلخانه ای را که در حال حاضر از مهم ترین آلاینده های اتمسفری این کره خاکی است تولید می کند، حتی حاضر به امضای توافق نامه ژاپن که بسیاری از کشورهای جهان حاضر در آن اجلاس، خواستار کاهش تولید آن بودند، نشد. در دیگر کشورها به ویژه در کشورهای در حال توسعه که سطح فرهنگ حفظ محیط زیست پایین است، وضعیت اسف بار است.

راه دور نرویم در همین کشور خودمان اطلاع داریم که نمی توان گوشه ای از این سرزمین پهناور را یافت که زیست محیط و آلودگی های آن مطرح نباشد. از آلودگی های دریای خزر و کرانه های زیبای آن تا سواحل نیلگون خلیج فارس، تا دریاچه ارومیه تا حاشیه رودها و تالابها گرفته تا جنگل ها و زیستگاه های حیوانات تا آلودگی های هوایی شهرها و کلان شهرها، رها کردن فاضلاب ها و پساب آنها در رودخانه ها و وارد شدن در سدها و سیستم های آبرسانی یا انباشت زباله های شهری در مکان های روباز و نزدیک اماکن مسکونی و نفوذ شیرابه های آنها در آبخوان های زیرزمینی که منابع آب های آشامیدنی، روستایی یا شهری را تشکیل می دهند، همگی دست به دست هم داده اند که وضع بحرانی موجود را در زیست محیط ما به وجود آورند. به همین دریاچه ارومیه توجه کنید و ببینید چه فاجعه زیست محیطی به وجود آمده و دریاچه ای زیبا با رویه ای بیش از ۵۰۰۰ کیلومتر مربع به یک باتلاق و نمکزار تبدیل شده، به زاینده رودی که زمانی شریان حرارتی شهر نصف جهان بوده، همه چیز است غیر از زاینده رود و در همین ردیف تالاب هایی چون انزلی، گاوخونی، گندمان و ... که روزگار بهتری ندارند. حال چاره چیست و چه باید کرد تا حداقل بازدارندگی در تخریب زیست محیط و آلودگی ها صورت گیرد.

آنچه مسلم است فرهنگ سازی و آموزش، نقش اصلی در محیط زیست را به عهده داشته که در واقع اولویت اول است. در اولویت بعدی در بسیاری از مسائل زیست محیطی می توان از علوم زمین و دانش آموختگان آن یاری جست و به نتایج مطلوبی دست یافت. به عنوان مثال جانمایی محل دفن زباله های شهری به ویژه در کلان شهرها که در حال حاضر از معضلات عمده بسیاری از شهرها هستند و زباله ها و پسماندهای شهری که در محل های غیراصولی انباشت می شوند و توجهی به این نکته نمی شود که انباشت روزافزون آنها خطر جدی برای سلامت و بهداشت ساکنان به ویژه حاشیه نشینان اینگونه شهرها است. در کشورهای پیشرفته با توجه به اهمیت زیست محیط برای جلوگیری از نابودی زیست محیط ها، ابزارها و اهرم های علمی- فرهنگی متعددی را به کار می گیرند که از جمله مهم ترین آنها زمین شناسی زیست محیطی است که متأسفانه در کشور ما هنوز جایگاه واقعی خود را به دست نیاورده است و خیلی ها شاید تاکنون عنوان زمین شناسی زیست محیطی را شنیده باشند. ولی به جرأت ادعا داریم که علوم زمین در شاخه زمین شناسی زیست محیطی ظرفیت های لازم جهت ارائه راهکارهایی برای جلوگیری از نابودی محیط زیست مان را دارد که در فرصتی مناسب به این توان و توانایی ها خواهیم پرداخت.